

»SLOVENE« velja
po pošti na vse strani Jugo-
slavije in v Ljubljani:
za celo leto naprej . K 240—
za pol leta 120—
za četrt leta 60—
za en mesec 20—
Za inozemstvo celoletno K 480—
== Sobotna izdaja: ==
Za celo leto K 40—
za inozemstvo 80—

SLOVENE

== Cene inseratov: ==
Enostolpna petstina vrsta mali
oglas po K 4— in K 6—,
veliki oglas nad 45 mm vr-
šine po K 8—, poslana št.
po K 12—
Pri večjem naročilu popust.
Izhaja vsak dan izvenredni
ponedeljki in dnevi po praz-
niku ob 3. uri zjutraj.
Mesečna priloga: Vestnik SRJ.

Političen list za slovenski narod.

Uredništvo je v Kopitarjevi ulici št. 6/III.
Ročnopolni se ne vračajo; nebrankirana pisma se ne
sprejemajo. Uredn. telef. št. 50, uprava, št. 329.

Uprava je v Kopitarjevi ul. 6. — Račun poštne hran.
Ljubljanske št. 650 za naročnino in št. 349 za oglase,
avstr. in češke 24.797, ogr. 23.511, bosn.-herc. 7583.

Dr. A. L.

Nadzorovana samo- uprava.

Centralizem je dete absolutizma, avtonomija in federacija dete svobodoljubnega demokratizma. Centralizem teži zopet nazaj k svojemu očetu absolutizmu, a avtonomija daje ljudstvu v najširšem obsegu priliko in možnost, da udejstvuje svoje specifične prednosti in sposobnosti ter da samo urejuje svoje zadeve in razmere. Vse izkustvo, ki ga zajemamo iz življenja poedinca in narodov, nam veleva, da moramo samodejavnost individualitete spoštovati in gojiti ter skrbeti, da vse mišljenje in delovanje, ki ga nameravamo in želimo, kolikor mogoče organično zraste iz immanentnih sil in razmer. V razvoju svobodna pokrajina ne bo postala centrifugalna, ampak bo iskala iz lastnega nagiba, da svoj razvoj pospeši in dovrši, unitarističnih zvez. Sistem centralizma, ki po svojem bistvu vse individualne sposobnosti in potrebe ne nivelira, se je povsod in vselej v zgodovini uveljavljal na škodo vedno valovečega življenja. Za to tudi vidimo, da centralistično urejene države danes iščejo decentralizacije. Le mi, ki imamo nesrečo, da nam širokoustni in ozkoustni frazerji zamenjujejo zrele in dalekovidne državnike, mislimo in sodimo, da se dajo vse javne zadeve, ki se vsak dan bolj diferencirajo, v geografski tako obširni in kulturno tako različni državi, kakor je naša, voditi le z ene točke. In tako mislimo v času, ko se centralistična Francija pripravljala, da podeli regionalizmu več samostojnosti, ko v Italiji vse ljudske stranke zahtevajo razširjenja avtonomije, ko je v Nemčiji pruski centralizem menda končno podlegel federalistični ideji in ko velika Anglija dovoljuje narodu za narodom svobodo in samoupravo!

Toda centralisti bodo nam odgovorili: saj vam dajemo samoupravo, v oblastih in svezih! Istina, v narodno skupščino je prišel vladni predlog: o oblastni in srezki samoupravi. A obseg oblasti je tako majhen, da ne bodo sposobne za bujno življenje, razdelitev tako nasprotuje dosedanjemu enotnemu gospodarskemu in kulturnemu razvoju celih pokrajin, da je nadaljni normalni razvoj hipno prerezan, delokrog samouprave tako ozek, da je naziv »samouprava« iluzoričen, finančni viri tako zaprti da se niti administrativni stroški ne bodo pokrili, a vse »samoupravno« in »finančno« življenje samoupravnih edinic pod takšno strogo in policijsko kontrolo, da se o kakem avtonomnem življenju niti misliti ne more!

Danes samo o odvisnosti samoupravnih edinic od državne oblasti! Veliki župan — državni uradnik — more pozvati samoupravno skupščino po potrebi na izredno zasedanje. Veliki župan odvarja in zaključuje seje (!) oblastne skupščine. V dobro zakonotvorca hočemo presumirati, da so te seje sesije, a ne dnevne skupščinske seje. Skupščina lahko zaključuje tajno sejo, samo ako veliki župan ne protestira. Veliki župan in njegovi uradniki imajo pravo govoriti v sejah skupščine in skupščinskega odbora, kadar hočejo. Veliki župan proglašajo uredbe oblastne skupščine. Veliki župan ima pravo, zadržati od proglašanja oblastno uredbo, ako misli, da ni osnovana ne po ustavi, ne po zakonih. Če skupščina ne reši proračuna v zadnjem zasedanju, podaljša veliki župan stari proračun za eno leto. Oblastni samoupravni odbor je dolžan sodelovati z državnimi administrativnimi organi, kadar to zahteva zakon, a kadar sam hoče tudi v drugih slučajih, če to veliki župan zahteva. Kadar mora samoupravni odbor izvrševati kak državni zakon, je dolžan poslušati navodila velikega župana. Ista prava kakor veliki župan nad oblastno samoupravo ima okrajni načelnik nad okrajno samoupravo.

Toda to še ni dovolj! Mimo teh določil o oblastnih in okrajnih samoupravah je v istem zakonskem predlogu še en poseben oddelek s 13 členi o »Nadzorovanju državne uprave nad samoupravami. 1. člen

tega odd. alin. 1. se glasi: Državna upravna oblast nadzoruje posle samoupravnih oblasti preko velikega župana po posebnih (še ni dovolj uradništval) strokovnjaških organih. Veliki župan lahko prisostvuje tudi vsaki seji oblastnega samoupravnega odbora. Veliki župan more vsako odločitev odbora takoj ustmeno zadržati, tudi če zakon in ustava ne nasprotujeta. Veliki župan ima pravo zahtevati od oblastnega odbora in skupščine pojasnil. O stanju splošne administracije v oblasti se v skupščini ne sme voditi debata niti se stvarjati sklepi. Ako bi samoupravne oblasti ne vršile svojih poslov, jih more nadzorna oblast izvršiti sama na račun samoupravnih edinic.

O odvisnosti v finančnih zadevah bomo morda govorili v posebnem članku. Za danes povdarimo: Ker bodo župani politični eksponenti vlade, ki bodo padali in vstajali z vladami, se vsa ta prava izmed kojih bi nekatera bila sicer samoumevna, lahko izrabljajo v veliko nagajanje napram

skupščinam, kojih večina ni iste strankarske barve kakor gospod veliki župan. Veliki župan ne sme imeti prava odločevati, ako hoče skupščina tajno sejo. Ako proračun ni rešen, se ne sme dati velikemu županu pravo, da ga podaljša kar za eno leto. V sejah oblastnega odbora je kibikiranje velikega župana nepotrebno in njegovo pravo, da sme odboreve sklepe poljubno sistirati, gorostasno! Odklanjati moramo, da se ustanavlja posebno nadzorovanje nad vsemi posli oblastne samouprave potom posebnih uradnikov. Naravnost nesprejemljivo pa je, da bi se v skupščini ne smelo debatirati niti sklepati o splošni administraciji v oblasti, osobito še, ako se državna uprava tiče samoupravnih zadev in interesov. Kdor vrši kake posle, naj jih tudi plača, a državna uprava ne sme vršiti zanemarjenih poslov na račun samouprave. O odboru, ki bi bil nemaren, lahko sodi skupščina, o nemarni skupščini pa narod. Državni upravi pa velja: Roke proč od samouprave!

Pašičev — neuspeh.

Pašič VRNE MANDAT. — DEMOKRATJE ZA SESTAVO VLADE NESPOSOBNI.

Belgrad, 7. dec. (Izv.) Za danes ob 6. uri popoldne je sklicel min. predsednik Nikola Pašić sejo ministrskega sveta, na kateri je poročal, da niso imeli uspeha njegovi nazori glede sestave novega kabineta in ožjega delovnega programa, v sled česar bo tekot jutrišnjega dne vrnil kralju mandat za sestavo nove vlade. Nadalje je izjavil, da se je tekot zadnjih dni razgovarjal z voditelji političnih skupin in da se je prepričal, da obstoje med njegovim pojmovanjem in mišljenjem opozicije, zlasti Jugoslovanskega kluba, načelne zapreke. Kar se tiče demokratov, ne obstoje načelne zapreke, edino zapreko tvori vprašanje notranjega ministrstva. Po seji ministrskega sveta je imel posvetovanje radikalni klub, ki je odobril sklepe Nikole Pašića. Za se-

daj se še ne ve, kako bo kralj nadalje postopal glede vprašanja rešitve ministrske krize, sodijo pa, da bo mandat za sestavo nove vlade najprej poveril kakemu prvaku demokratske stranke. Demokrati bi imeli pri sestavi vlade računati z 93 glasovi demokratov, 23 glasovi muslimanov in 11 glasovi samostojne kmetijske stranke. To bi bilo skupaj 127 glasov, kar pa znaša polovico števila poslancev 184 glasov, bi bila demokratska kombinacija obsojena na neuspeh. Za ta slučaj se govori, da bi kralj poveril mandat za sestavo vlade Stojanu Protiću, ki bi mogel za sebe takoj zbrati 252 glasov, kar bi pomenjalo več kot dve tretjini poslancev, s katerimi bi se mogla izvesti revizija ustave. Težišče vsega položaja sloni sedaj na hrvatskem bloku.

Občinski volivni red za Hrvatsko in Slavonijo.

Belgrad, 7. dec. (Izv.) Danes ob 10. dopoldne je bila seja drugega odseka zakonodajnega odbora, na kateri se je razpravljalo o zakonu za občinske volitve v mestne zastope v Hrvatski in Slavoniji. V prvi vrsti se je vršila debata o ženski volivni pravici. Glede na to sta bila stavljeni dva predloga. Prvi predlog dr. Svetozarja Popovića zahteva, naj se v volivni zakon za mestne občine ustavi določila o ženski volivni pravici iz volivnega zakona za vsake občine. Drugi predlog je stavil v imenu Jugoslovanskega kluba dr. Janko Šimrak, naj se ženskam prizna aktivna in pasivna volivna pravica kakor moškim. Ta svoj predlog je utemeljeval, da bo naša komunalna politika nastopila novo uspešnejšo pot, ako bodo imele nanjo ženske primeren vpliv. Ako demokratska stranka ne bo pristala na to, da bi imele ženske volivno pravico v kmetijskih občinah, naj priznajo ženskam volivno pravico vsaj v mestnih občinah. Pri glasovanju je propadel predlog dr. Šimraka z 1 glasom člana muslimanskega kluba, ki je glasoval proti ženski volivni pravici. Nato se je vršila obširna debata o pasivni volivni pravici. Dosedaj je veljalo kot zakon, da se odvzema pasivna volivna pravica za 3 leta onim, ki jim je bil odvzet mandat radi svojega protizakonitega delovanja ali ki so s svojim škodljivim delovanjem povzročili

razpust mestnega zastopstva. Dr. Šimrak je pri tej priliki povdarjal, da se mora ta odstavek črtati, ker pomenja udarec proti svobodi mestnih zastopnikov. Zahteval je, naj se pasivna volivna pravica odvzame samo onim, ki brez opravičenega razloga po izvolitvi za mestnega zastopnika odklonijo mandat. Ta predlog je bil sprejet. Demokratska poslanca dr. Svetislav Popović in Večeslav Wilder sta stavila separaten predlog, naj se pasivna volivna pravica odvzame za 3 leta onim mestnim zastopnikom, ki ne položijo prisoge. Dr. Šimrak je z ozirom na ta predlog naglašal, da je nedemokratičen. Ako izkaže narod komu zaupanje, nima nihče pravice, tudi kralj ne, da ukine to zaupanje, ker bi volitve drugače na ta način postale iluzorne. Povdarjal je, da pomenja ta predlog političen trik, ki je naperjen proti sedanjim mestnim volitvam v Zagrebu. Po tej motivaciji je bil demokratski predlog odklonjen. Istotako je bil odklonjen predlog demokratov, da izgube pasivno volivno pravico oni, ki so bili po zakonu o javni varnosti v državi razrešeni dolžnosti mestnega zastopnika. Sprejet je bil predlog o uvedbi sistema volitev s kroglicami namesto z glasovnicami. Z ozirom na tehnično glasovanje se ima v bodoče postopati po predpisih, ki veljajo za volitve v parlament.

UKREPI VIŠJEGA ŠOLSKEGA SVETA PROTIZAKONITI.

Belgrad, 7. dec. (Izv.) Zakon o višjem šolskem svetu za Slavonijo bi moral priti danes na dnevni red v zakonodajnem odboru. Seja zakonodajnega odbora pa je bila odgojena. Radi tega so naredbe pokrajinske vlade v Sloveniji, po katerih se ukinjajo pravice okrajnih šolskih svetov, še vedno protizakonite.

ZAFRKACIJE DR. SPAHE.

Zagreb, 7. dec. »Večer« poroča iz Beograda: Dr. Spaho je predlagal v svrhu, da bi se glavni spor, radi katerega je nastala kriza kabineta, namreč vprašanje

za ministrstvo notranjih stvari, rešil tako, da naj bi radikaleci in demokrati ta ministrski portfelj prepustili ali muslimanom ali samostojni kmetijski stranki. Napram temu predlogu niso zavzeli stališča niti radikaleci niti demokrati.

ZNIZANJE PRORAČUNA ZA JANUAR.

Belgrad, 7. dec. Posamezni odseki finančnega odbora narodne skupščine so dogovorno z ministrom in njegovimi eksperti imeli sejo v svrhu, da se izvrši potrebna redukcija proračuna za januarsko dvanaestino, da bi se prihranilo 80 milijonov dinarjev. Ti odseki so začeli svoje delo. Tako se je prvi sekciji v sporazumu z vojnim

ministrom posrečilo, da se je črtala vsota 20 milijonov dinarjev. Drugi sekciji se je posrečilo, da je proračun ministra za socialno politiko zmanjšala za 8 milijonov dinarjev.

MINISTRSKI SVET O MORATORIJU.

Belgrad, 7. dec. Nocoj je ministrski svet razpravljal o moratoriju za dolgove, ki se morajo plačati v inozemstvu. Finančni minister je predlagal, da se plačilo odloži za 18 mesecev, in sicer tako, da se plačajo dolgovi v 4 obrokih po 9., 12., 15. in 18. mesecu. Oni, ki se hočejo poslužiti te odredbe, morajo denar deponirati pri upravi fondov, vrednost pa se bo računala po kurzu, ki bo nižji od onega na dnevni borzi. Uprava fondov mora tujim upnikom, ako to zahtevajo, izdati menice. — Ker pa je to vprašanje važno, stoji ministrstvo na stališču, da vlada v tem momentu, ko se nahaja v ostavki, ne more sprejeti tako važnega sklepa.

OROŽJE HRVATSKEGA BLOKA.

Belgrad, 7. dec. (Izv.) Današnja »Epoha« se bavi na uvodnem mestu z zahtevami Jugoslovanskega kluba glede revizije ustave kot pogoj za vstop v vlado ni pravi, da bi na ta način mogel staviti naši državni zahteve tudi Della Torretta, ker je nezadovoljstvo v južni Srbiji, Hrvatski, Slavoniji in Črni gori tudi njegov adut, s katerim hoče napadati našo državo. Na čelu uredništva »Epoha« stoji vpokeyeni podpolkovnik Bora Popović. Zanimivo je, da je ta list glasnik zagrebske »Tipografije«, ki je lastnica »Obzora«, »Jutarnjega lista« in »Večera«, in da stoji na čelu podjetja Egon Demetrović. Tudi belgrajski šovinistični listi niso pisali tako o zahtvah Jugoslovanskega kluba kakor »Epoha«, ki se hvali, da stoji blizu hrvatskega bloka.

OBČINSKE VOLITVE V ZAGREBU.

Beigrad, 7. dec. (Izv.) Dasi so demokrati zahtevali, naj se mestne volitve v Zagrebu odgode, je vendar ta zahteva na današnji seji ministrskega sveta propadla. Ministrski svet je sklenil, da se naj občinske volitve v Zagrebu izvedejo v določenem roku.

Svobodna irska država.

London, 6. dec. Lord Birkenhead je danes v govoru naznanil podrobnosti dogovora s sinfajnovci. Glavni pogoji ureditve tega vprašanja so nastopni: Z malim pridržkom dobi Irska isti položaj, kakor Kanada, Avstralija, Nova Zelandija in Južna Afrika. Imenovala se bo »Svobodna irska država«. Poizkusilo se bo, urediti Irsko na isti podlagi, ki se je z uspehom uvedla v Južni Afriki. Zastopniki sinfajnovcev so pripravljali, sporočiti irskemu parlamentu, da novoustanovljena svobodna irska država ne sklene pogodbe z britsko državo, temveč da vstopi v britsko državo. Zvestoba svobodne irske države napram britski državni skupnosti in kralju Jurju se bo jasno in nedvoumno izražala v ustavi irske države. V finančnih vprašanjih ima južnoirski parlament vodstvo. Irska bo prevzela gotov del nacionalnih dolgov ter vojnih izdatkov. Ta znesek bo določil razsodnik. Ako hoče Ulster po enem mesecu po sprejetju zakona obdržati svoja dosežanja pooblastila, jih lahko obdrži. Ako hoče Ulster obdržati svoje zastopstvo v angleški spodnji zbornici, se bo ta sklep spoštoval. Ako Ulster ne bi bil pripravljen poslati v vseirski parlament svoje zastopnike, mu tega ne bo treba storiti in se bo v tem oziru ščitil. Ti pogoji se bodo v novem letu predložili obema zbornicama britskega parlamenta. Ako jih obe zbornici ne bi odobrili, bo angleški narod kmalu dobil priliko za odločitev.

London, 6. dec. V zmislu angleško-irskega dogovora bodo boje sile britanske države čuvale obale Velike Britanije in Irske do onega trenutka, ko bo mogla irska vlada za to sama skrbeti. Irska vlada bo britanskim vojnim silam v miru in v vojni na morju in v zraku nudila iste ugodnosti kakor britanska vlada. Luke Velike Britanije in Irske bodo ladjam obeh dežel popolnoma proste in odprte. Vojaštvo Irske ne bo presegalo števila veliko-britanskih čet

v primeri na gostost prebivalstva obeh dežel. —

ZAUPNICA BRIANDU.

Pariz, 6. dec. V senatu je nastopil ministrski predsednik Briand v odgovoru na interpelacije o vladni politiki zoper Nemčijo in o washingtonski konferenci zoper grajanje vladne politike. Opravičeval je svoje postopanje na konferenci v Washingtonu in je stavil končno zaupno vprašanje. Senat je nato z 248 proti 12 glasovom sprejel dnevni red, ki odobrava Briandove izjave, kakor tudi njegovo postopanje v Washingtonu.

ANGLEŠKI FINANČNI MINISTER O RAZMERAH V NEMČIJI.

London, 6. dec. V svojem govoru v Manchesteru je razpravljal angleški zakladni kancelar sir Robert Horne o vprašanju nemških reparacij in izjavil: Nemčija pravi, da ne more plačati dolžnih reparacij. Nemčija pa izvršuje marsikaj, da onemogoči izvršitev svojih obveznosti. Tako nudi vlada na račun davkoplačevalcev pripomoč h krušnim cenam. To je nemškimi industrialcem omogočilo, svoje delavce nižje plačevati. Država obratuje z železnicami z izgubo, vsled česar morejo nemški industriji svoje blago ceneje prevažati. Premog se prodaja v Nemčiji za polovično ceno, ki jo ima premog na svetovnem trgu. Glede predloga, da bi se reparacije plačevale deloma v naravi, je izjavil minister: Kar more Nemčija dobavljati, se proizvaja v Angliji sami.

Oncijske težave.

V kratkem poteče opejski rok v Jugoslaviji in približno istočasno v Italiji. Ko bodo zvešeli za svojo usodo oni, ki so sicer tam pristojni, ali ne tudi tam rojeni in ki so optirali za italijansko državljanstvo (med temi posebno mnogo uradnikov), bo tukaj opejski rok že pri kraju.

Tržaška »Edinost« je ravno te dni poročala, da je komisija, ki ima odločati o opejskih prošnjah, tako sestavljena, da ni skoro upanja za prošice.

Posledica tega bo — nova, veliko izseljenje v Jugoslavijo! Ker pa bo med tem tukaj že pri kraju opejski rok, bodo ti reveži faktično brez državljanstva! Kdor pozna, ker je sam izkusil, kaj pomenijo tamošnje razmere, bodo lahko razumeli, da bodo v prihodnjih letih izseljevanje Slovencev in Hrvatov iz Italije v Jugoslavijo še intenzivnejše, ko bodo mogli prodati tam svoja imetja, kar se sedaj ne da lahko izvršiti vsled tam obstoječe ekonomske krize.

To je tudi naravno! Pritisk je večinoma nezdržljiv. Posledica bi bila, da bodo tukaj vedno več italijanskih državljanov jugoslovanske narodnosti.

Opejski rok se ne bi mogel namreč brez privoljenja Italije podaljšati, ker potem opeje postane lahko jugoslovanski državljan tudi oni, ki je tam še v vojaških letih.

Še nekaj! Marsikaj eri, ki se je že preselil v Jugoslavijo, ne upa se še zaprositi za jugoslovansko državljanstvo potom opeje, dokler niso tam prejeli odškodnine (ker se ta izplača le italijanskim državljanom, kakor se je čitalo), dokler niso tam prodali svojih posestev (optantom mogoče ne bi dali več vizuma (italijani), da se poda dotični na Primorsko itd. v svrhu prodaje in da vidi, kaj se zgodi z njegovim imetjem tam, med tem ko, če ostane začasno še italijanski državljan, mu ne morejo tega zabraniti) itd.

Previdnejše iz masikaterih razlogov je že, če likvidira prej svoje imetje tam, predno zaprosi za državljanstvo tukaj.

Za vse te ljudi bo pa treba tukaj skrbeti, da postanejo jugoslovanski državljanji (če niso več v

vojaških letih) brez vsake težave in kadar bodo za to prosili in da se jih med tem v vsakem oziru smatra enakopravnim z lastnimi državljani, kakor

je svojčas to storila Italija glede avstrijskih državljanov italijanske narodnosti, ki so bivali v Italiji.

Kdo ima prav?

»Jutrac« z dne 7. decembra poroča:

»Pododsek Zakonodajnega odbora, ki ima razpravljati o upravni razdelitvi države, ima glede Slovenije tri projekte pred seboj. Prvi vsebuje takozvano savsko linijo; drugi, predložen ministru notranjih zadev po pokrajinskem namestniku Hribarju se zavzema za pridružitve celjskega polokraja ljubljanski oblasti, tretji kompromisni, izdelan od vlade, je v samem zakonskem načrtu. Klerikalei so bili po Belgradu razširili govorico, da se je pokrajinski namestnik g. Hribar izrekel proti upravni razdelitvi dosedanjega območja ljubljanske pokrajinske uprave v dve oblasti. Na merodajnem mestu se te govorice označujejo kot zlobno obrekovanje državnega funkcionarja, ki je prisegel na ustavo in pred svojim imenovanjem še izrecno naglašal svojo vnemo pri delu za izvrševanje ustave v svojem delotrogu kot šef pokrajinske uprave. Vesti, da bi se g. Hribar postavil na čelo kakšne protustavne akcije, ali da bi jo inspiriral, imajo tako očitno obilje politične izveštice, da jih ni treba še posebej zavračati.«

Z ozirom na trditve v »Jutrac«, da so klerikalei razširili po Belgradu govorico itd. (glej zgornj!), si dovoljujemo vprašanje, od kodaj je »Slov. Narod« glasilo »klerikalei«? Nam ni o tem nič znanega. Kar se pa tiče očitno v Ljubljani narejenega apostrofa na g. pokrajinskega namestnika Hribarja od strani »Jutrac«, bo vedel gotovo on sam ukreniti vse potrebno.

Politične novice.

+ Samo da ostanejo! Belgrajska »Pravda« poroča o sestanku »samostojnega« poslanca g. Rajarja s Pašićem in pravi, da je g. Rajar izjavil Pašiću »da oni (samostojneži) mogu ostati u vladi i sa klerikalcima, ako bi u vladi bili i demokrati«. V »Beogradskem dnevniku« pa čitamo, da je g. Rajar izjavil Pašiću, da bi njegov »klub« eventualno (!) vstopil v vlado, toda le v vlado, ki bi bila dolgotrajna. — Kakor smo mi poučeni z druge strani, temelji predpostavka g. Rajarja glede »dolgotrajne« vlade na napačnih informacijah, ker pride naslednji transport slianstih volov že v kratkem na nemško mejo ...

+ Pašić in Protić. O sestanku med Protićem in Pašićem uglebejo belgrajski listi najbolj različne kombinacije. Najnavadnejša rešitev uganke je zanje ta, da je pozval Pašić Protića na razgovor, da se opere pred zborovanjem radikalnih prvakov očitka, da ni poslušal Protićevih nasvetov in jih prilagodil svojim. O vsebini razgovora, kar bi bilo pač najbolj zanimivo vedeti, pa ne poročajo drugega kot to, kar je povedal belgrajskim časnikarjem Protić sam: »Ja ništa ne znam. To zna Čiča.« (Čiča je »stric« Pašić.)

+ Socialno reakcionarstvo vladne večine. Na iniciativo ministra Kukovca je vlada predložila pod imenom zakona »v zaščito delavstva« načrt, glasom katerega se osemurni delavnik pri industrijskem delavstvu na zvit način v načelu odpravlja, oziroma se olajša demontiranje delavskih pravic po stopnjah, dokler se osemurni delavnik ne bo sploh popolnoma odpravil. To namero hoče sedanja reakcionarna vlada doseči potom uvedbe treh kategorij industrijskega delavstva, nekega glasovanja, na katero bodo seveda imeli

»Slovenski Narod« z dne 8. decembra piše z ozirom na trditve, da je g. namestnik Hribar predlagal v Belgradu razdelitev Slovenije na dve oblasti:

»Kolikor smo informirani, je ta vest netočna. G. kr. nam. Ivan Hribar je podal zakonodajnemu odboru obrežno poročilo, v katerem se zavzema za to, naj tvorijo vse slovenske zemlje eno upravno oblast in je ta svoj predlog utemeljil s stvarnimi nad vse tehtnimi argumenti poudarjajoč, da je ena slovenska upravna oblast v eminentno narodnem in državnem interesu. Za slučaj pa, da bi se vkljub tehtnim pomislekom vendarle slovenski del naše domovine razdelil v dve oblasti, pa je g. minister Hribar nasvetoval, naj tvori mejo med ljubljansko in mariborsko oblastjo razvodje med Savo in Dravo. V tem primeru pa se naj prikloni k mariborski oblasti poleg Prekmurja še tudi vse Medjimurje.«

Klerikalei razširili po Belgradu govorico, da se je pokrajinski namestnik Hribar izrekel proti upravni razdelitvi dosedanjega območja ljubljanske pokrajinske uprave v dve oblasti. Na merodajnem mestu se te govorice označujejo kot zlobno obrekovanje državnega funkcionarja, ki je prisegel na ustavo in pred svojim imenovanjem še izrecno naglašal svojo vnemo pri delu za izvrševanje ustave v svojem delotrogu kot šef pokrajinske uprave. Vesti, da bi se g. Hribar postavil na čelo kakšne protustavne akcije, ali da bi jo inspiriral, imajo tako očitno obilje politične izveštice, da jih ni treba še posebej zavračati.«

vpliv delodajalci, in drugih podobnih klavzul. In ti demokrati so se zadnjič po »Jutrac« hvalili, da se ni za socialni napredok v Jugoslaviji nikoli toliko storilo kakor pod režimom Kukovca in Ribnikarja! Prinesli so nam pa demokrati: od vlade imenovano delavsko zbornico, kar je unikum na celem svetu, dalje so odpravili v socialno-zavarovalnih zastopih delavsko večino, tako da so padli globoko pod nivo socialne postavodaje v bivši Avstriji, zdaj pa so še izvršili atentat na osemurni delavnik. — Pripomniti je še, da spada brez-pogojni osemurni delavnik za industrijsko delavstvo vseh kategorij brez izjeme med sklope mednarodne delovne konference, koje tozadevna točna določila je podpisala tudi naša vlada in se obvezala jih spoštovati. Za Pašićevo vlado seveda ne veljajo zakoni mednarodne obveznosti in lojalnosti, čemur odgovarja tudi spoštovanje, ki ga ta vlada uživa v svetu. — O najnovejšem atentatu policajdemokratskih »socialnih« politikov na eno najvažnejših pridobitev delavstva pa se bo seveda še obširno govorilo. Ko trči ta vlada, se bo hvalabogu tudi njena »socialna« politika vrgla v smeti.

+ Afera polkovnika Vasića. Belgrajska »Politika« javlja, da je bilo blago, katero sta hotela polkovnik Vasić in podpolkovnik Sretenović obesiti našemu vojnemu ministrstvu, kupljeno od dunajskega trgovca Vignati-ja. Vignati je kupil blago iz demobilizacijske mase za dva milijona dinarjev, Vasić pa je hotel, da vojno ministrstvo v Belgradu plača 11 milijonov dinarjev za isto blago. Od te svote bi bil moral dobiti Sretenović 1 milijon dinarjev, ostanek pa bi si bila razdelila Vignati in Vasić.

+ Hrvatska inteligenca in hrvatski blok. Včerajšnji »Obzor« piše o razmerju hrvatske inteligence do demokratov in

pravi: »Če »Riječ« (glavni hrvatski demokratski organ) ščuje uradništvo in trgovce proti hrvatskemu bloku, moramo mu ugovoriti, da je hrvatski blok za Zagreb in za Hrvatsko in za pošten sporazum s Srbi. Uradništvo pa ve, da so demokratije proti Zagrebu in proti Hrvatski. Če bodo zmagali demokratije bodo uradniki kar trčali iz Zagreba v Makedonijo. — V Sloveniji bo obratno: če zmagajo demokratije, bodo ostali vsi demokratije v Sloveniji in pridigovali bodo ljubezen do Srbov — drugi!

+ Pod pretvezo, da so komunisti so vrgli v Sarajevu te dni na cesto 110 železniških uslužbencev, ki so po veliki večini — Hrvatje! Prothrvatsko gonjo vodi neka »črna roka« (ni istovetna z znano tajno vojaško organizacijo), katere željam se oblasti klanjajo bolj kot poveljem iz Belgrada.

+ Še ena vzhodnoazijska konferenca. Boljšev. daljnjezhod. republika je sklicala posebno azijsko mirovno konferenco v Citi, na kateri naj bi bili zastopani podjarmljeni azijski narodi, ki jih velesile niso povabile v Washington. Na to konferenco so že odpotovali delegati iz Sijama, Perzije, Indije in Filipinov kakor tudi iz Koreje in Kitajske. To seveda niso oficijelne delegacije, ampak delegacije revolucionarnih strank v dotičnih deželah.

+ Vedno tesnejše zveze med Rusijo in Nemčijo. Moskovska »Žizn« poroča, da je nemški uvoz v Rusijo v prvih devetih mesecih leta 1921. zrastel od 14 % na 23 %. Sicer je tudi uvoz iz Anglije v tem času narastel od 5 % na 32 %, toda ta uvoz obstoja večinoma iz živil in bo padel, kakor hitro bo Rusija premagala trenutno krizo glede na produkcijo, oziroma porazdelitev živil. Nemški uvoz bo pa le raste, ker izvažajo Nemčija večinoma kovine, transportna sredstva in produkcijska orodja. Ljudski komisar Lešava je zadnje dni sklenil v Nemčiji posojila z bankami v višini ene milijarde in sicer pod zelo ugodnimi pogoji. Tudi on poroča o velikem razvoju nemškega eksporta v Rusijo.

Dnevne novice.

— Vojaška vest. Dosedanji načelnik generalnega štaba Dravske divizije g. podpolkovnik Dragoslav Miljković je imenovan za načelnika generalnega štaba Savske divizije. Za novega načelnika generalnega štaba Dravske divizije je imenovan generalštabni podpolkovnik gosp. Aleksander A. Stojanović, doslej član glavnega generalnega štaba v Belgradu. Novi generalštabni načelnik je dovršil višje vojaške šole v Parizu in je zelo simpatičen in se, kakor nam poročajo, posebno odlikuje po svoji ljubezni do Slovencev. V Sloveniji je sedaj prvič, a je izjavil, da se bo po slovnici učil slovensčine, da bo lahko z vsakim Slovincem govoril pravilno slovensko. Novega g. generalštabnega načelnika iskreno pozdravljamo in mu želimo obilo uspeha v njegovi novi službi.

— Brezvestnost »Jutrac«. Včerajšnje »Jutrac« si je dovolilo to-le infamno notico: »Na goljufijo poziva glasilo katoliške inteligence »Slovenec« kmetčke župane in rezerviste, ki se niso odzvali pozivu na vaje, Kakor znano, je odredila vojaška uprava, da se morajo vsi oni, ki se niso odzvali pozivu začetkom minolega meseca, sedaj res na šesttedensko orožno vajo. Ta »kazena« je za tako težak vojaški prestopok naravnost mila in jo je mogoče razlagati le

Colomba.

Prosper Mérimée. — Poslovenil — 8 —.

Bilo je torej jasno, da Agostini ni pisal županu grozinega pisma; člani della Rebbia so dolžili Barricini in nasprotno. Na eni in drugi strani so začeli bruhati na dan grožnje in sodnija ni vedela, na kateri strani naj išče krivce.

Po teh dogodkih je bil polkovnik Ghilfuccio umorjen. Evo dejstev, ki so bila dogrnata pred sodnijo: 2. avgusta 18... že proti mraku je žena Magdalena Pietri, ki je nesla v Pietraura žito, slišala prav blizu skupaj dva strela, izstreljena, kot se ji je zdelo, na ozki poti, ki vodi v vas, kakih 150 korakov od prostora, kjer je bila. Skoro koj nato je videla človeka, ki je letel pripogibajoč se po tej stezi skozi vinograde in je krenil proti vasi. Za trenotek se je ustavil in se obrnil; toda razdalja je ovirala ženo Pietri, da ni mogla razločiti njegovih potez in vrhu tega je imel še na ustih list vinske trte, ki mu je zakrival skoro ves obraz. Dal je z roko znamenje tovarišu, da ga ni videla nobena priča, potem pa je izginil v vinogradih.

Zena Pietri je popustila svoj tovor, stekla po stezi in našla polkovnika della Rebbia, ki se je prestreljen od dveh strellov kopal v svoji krvi, toda je še dihal. Poleg njega je bila nabasana in napeta puška, kakor da se je postavil v bran proti človeku, ki ga je napadel od spredaj, a ga je v istem hipu zadel nekdo drug od zadaj. Hropel je in se boril s smrtjo, toda izpregovoriti ni mogel niti besedice, kar je bilo po

izjavah zdravnikov pri teh ranah popolnoma naravno, kajti krogli sta mu prevrtali pljuca. — Dušila ga je kri; počasi je curljala kri iz ran in se rdeče penila. Zastoj ga je gospa Pietri privzdigala, zastoj mu stavila nekaj vprašanj. — Pač je videla, da bi rad govoril, toda nista se mogla sporazumeti. Ko je opazila, da je z roko skušal seči v žep, mu je brž potegnila iz žepa malo listnico in mu odprto ponudila. — Ranjenec je vzel svinčnik iz listnice in poskušal pisati. Res je priča videla, da je napravil s težavo več znakov, toda ker ni znala brati, ni mogla razumeti smisla. — Ko je omagal vsled napore, je polkovnik pustil listnico ženi Pietri v roki, ki jo je močno stisnil in jo z nenavadnim izrazom pogledal, kakor da ji je hotel reči, da so to besede pričevanja: »To je važno, ime morilčevega je!«

Zena Pietri je stopila navzgor v vas. Srečala je gospoda župana Barricinija z njegovim sinom Vincentellom. Bilo je že pod noč. Povedala je, kaj je videla. Župan je vzel listnico in tekel v urad, da si opaše uradni pas ter pokliče tajnika in orožništvo. Ko sta tako ostala Magdalena Pietri in Vincentello sama, ga je ona prosila, naj gre iskat pomoči polkovniku v slučaju, da še živi; — toda Vincentello je odgovoril, da bi ne manjkalo ljudi, ki bi rekli, da ga je on umoril, ko bi se bližal krutemu sovražniku njegove družine. — Kmalu nato je prišel župan in našel polkovnika mrtvega; dal je dvigniti truplo in potem se je začelo zaslišavanje.

Kljub svoji zmedenosti, ki jo v takih slučajih. popolnoma naravna, je M. Barrici-

ni hitro zapečatil polkovnikovo listnico in je po možnosti vse prečkal; toda nečeno raziskavanje ni vodilo do važnih odkritij. Tedaj je prišel preiskovalni zdravnik. Odpri so listnico in videli na krvavem listu nekaj znakov, ki jih je pisala onemogla roka, vendar še dosti čitljivo. Pisano je bilo: Agosti... in sodnik ni dvomil, da je polkovnik hotel označiti Agostinija za svojega morilca. — Medtem pa je od sodnika pozvana Colomba della Rebbia zahtevala, da so preišče listnica. Ko so dolgo časa listali, je stegnila svoje roko proti županu in zaklicala: »Glej ga, morilec!« Potem pa je v očigled žalosti, ki jo je prevzela, pripovedovala z naravnost čudovito odločnostjo in jasnostjo, da je njen oče malo dni pred smrtjo prejel pismo od sina, ki ga je sežgal, a si je prej še zabeležil s svinčnikom v svoj zapisnik Orsov naslov, ker je ravno garnizijo izpremenil. — No in tega naslova ni bilo več v listnici. Colomba je sklepala, da je župan iztrgal ta listič, ki je bil isti, na katerega je oče napisal ime morilčeve; za to ime pa je župan, tako je rekla Colomba, podtaknil ime Agostini. Sodnik je res videl, da je manjkal list v zvezku, v katerem je bilo pisano ime; toda brž je zapazil, da prav tako manjkajo lističi po drugih zvezkih v isti listnici in priče so izjavile, da je polkovnik imel navado trgati liste iz svoje listnice kar tako, da si ovije smetko; torej je dovolj verjetno, da je pomotoma sežgal tudi naslov, ki ga je prepisal. Sicer pa se je dognalo, da listnice župan potem, ko jo je prejel od žene Pietri, ni mogel brati, ker je bila že tema; bilo je dokazano, da se ni ustavil niti hip, dokler ni vstopil

v občinski urad, da ga je tja spremlil orožniški podčastnik, ki ga je videl, kako je prižgal luč in vrgel listnico v ovoj in jo pred njegovimi očmi zapečatil.

Ko je podčastnik končal svojo izjavo, se mu je Colomba vsa iz sebe vrgla pred noge in ga prosila ter rotila p vsem, kar mu je najbolj sveto, naj ji pove, ali ni pustil le en hip župana samega. Podčastnik je čividno ganjen od jadikovanja mlade hčere malo pomislil in ji priznal, da je šel iskat v sosednjo sobo velik list papirja, a se ni mudil niti minuto in je župan ves čas govoril z njim, ko je on iskal tipaje čipar v predalu. Končno je še zatrdil, da je bila krvava listnica ob povratku na prav istem mestu, kamor jo je vrgel ob vstopu.

M. Barricini je podal svojo izjavo z največjim mirom. Rekel je, da odpušča prenapetosti gospodične della Rebbia, hoteč se tako s popuščanjem opravičiti. Dokazal je, da je bil ves večer doma v vasi, da je bil njegov sin Vincentello v trenutku zločina z njim vred pred občinskim uradom, da je sina Orlanduccio ta dan tresla mizlica in se ni ganil iz postelje. Predložil je vse puške v hiši, ki pa ni bila nobena zadnji čas izstreljena. Dostavil je, da je — kar tiče listnice — takoj razumel njeno važnost, da jo je zapečatil in oddal v roke svojemu pomočniku videč naprej, da bi vsled sovraštva s polkovnikom mogel biti ozumljen. Končno je opomnil, da je Agostini pismo iz temu, ki mu je podtaknil pismo in je namigaval, da je ta ničvrednej najbrž sumil polkovnika in ga umoril. — Maščevanje iz podobnih nagibov v banditskem življenju brez zglodov.

Jadranska banka

sprejema vloge na hranilne knjižice, žiro- in druge vloge pod najugodnejšimi pogoji.

Prevzema vse bančne posle pod najugodnejšimi pogoji.

Beograd, Celje, Dubrovnik, Kotor, Kranj, Ljubljana, Maribor, Metković, Opatija, Sarajevo, Split, Sibenik, Zadar, Zagreb, Trst, Wien.

Poslovne zveze z vsemi večjimi kraji v tu- in inozemstvu.

DVE STROJEPISKI

se sprejema takoj. Pogoji: popolno znanje slov. in nem. stenografije ter strojepisja. Parna čebra. Prednost imajo starejše mo- di, katerim se lahko preskrbi tudi stano- vanje. Nastop event. takoj. Ponudbe pod »Elektrac št. 4465 na upravnishvo lista.

Dober uradnik

(uradnica)

zmožen slovenske in nemške stenografije ter strojepisja, se išče za tovarniško pod- jetje v Ljubljani. Plača po dogovoru. Preskrbi se eventualno tudi stanovanje. Ponudbe pod naslovom: »Stenografic št. 4464 na upravnishvo lista.

Brez posebnega obvestila.

Potrim srcem naznanjamo vsem sorodnikom, prijateljem in znanecem tužno vest, da je naš srčno ljubljeni soprog, skrbni oče, stari oče, stric in tast, gospod

Janez Čizman

posestnik

včeraj, dne 6. dec. 1921, ob 8. uri zvečer v 77. letu sta- rosti, nenadoma preminul.

Pogreb nepozabnega po- kojnika se vrši v četrtek, dne 8. dec. 1921, ob pol 4. uri popoldne iz hiše žalosti, Vel. stradoh št. 12, na pokopališče k Sv. Križu.

Priporočamo ga v pobožno molitev in blag spomin!

Ljubljana, 7. dec. 1921.

Žalujoci ostali.

Mestni pogrebni zavod.

Praktikanta

(praktikantino) za knjigovod- stvo išče večje industrijsko podjetje v Ljubljani. Pismene ponudbe pod »Knjigovodstvo št. 4472 na upravnishvo lista.

Upravitelja tiskarne

veščega kalkulacije, papirne stroke in tiskarske tehnike, sprejme pod ugodnimi življenskimi pogoji neka hrvatska tiskarna v večjem mestu Bosne. Ponudbe z natančno naved- bo dosedanjega službovanja in za- htevkov pod šifro »Upravitelj ti- skarne« 4454 na upravnishvo »Slo- venca«.

Več krojaških pomočnikov

treznih in vestnih delavcev, za delo v to- varni, se sprejme takoj. Samostojni dobe proti garanciji delo na dom. Stalno delo zasigurano. Vpraša se: EMONSKA CESTA št. 8, v pisarni. 4388

Trgovci! — Tovarnarji!

Provizijski potnik, dobro vpeljan, ki po- tuje po celi Sloveniji, obišče vse večje in manjše kraje, želi proti proviziji s seboj še nekaj dobro ideoh predmetov doma- čega proizvoda. — Event. prevzame zastopstvo za vino. — Cenj. ponudbe je poslati do 15. dec. pod »Velik uspeh« na upravnishvo »Slovenca«. 4468

Spretna strojna pletilka

kot prva sila se išče. — Pismene ponud- be na upravo lista pod »V. O. 204«. 4455

Organizator za prodajo hranil,

izobražen praktik, dober stilist in korespondent, kateri je popolnoma zmožen srbo-hrvatskega in slovenskega jezika ter vseh pisarniških in reklamnih del, se sprejme v večje ljubljansko podjetje. — Reflektira se samo na zelo zmožne in za- nesljive moči. — Natančne ponudbe z navedbo plače in pogojev ter dosedanjih kondicij na poštini predal št. 113 v Ljubljani. 4475

„ORIENT“

družba z o. z. preje

Brata Eberl in Jančar & Co

Ljubljana, Miklošičeva c. 4.

nasproti hotela „Union“.

Lastni izdelki oljnatih barv, firnežev, lakov in steklarskega kleja. Velika zaloga kemičnih in rudniških barv, barv za umetnike, raznovrstnih čopičev, vseh potrebščin za slikarje in pleskarje.

Prvo vrstna kolesa Puch

pnevmatiko DUNLOP-REITHOFFER-HUTCHINSON

priporoča

IGN. VOK, Ljubljana, Sodna ulica št. 7.

ZA PLESKARSKA IN LICARSKA DELA

SE NAJTOPLEJE PRIPOROČA SLAVNEMU OBČINSTVU IN PREČASTITI DUHOVŠČINI

☐☐ TONE MALGAJ ☐☐

PLESKAR IN LICAR :: LJUBLJANA :: KOLODVORSKA ULICA 6

Parna žaga Fran Ravnikar

mestni tesarski mojster

Ljubljana, Linhartova ulica št. 25

kupuje po najvišjih dnevnih cenah razne vrste okrogli les, kakor tudi cele gozdne parcele.

Poštena sobarica

ki zna tudi šivati, se sprejme takoj v Ljubljani. Ponudbe z navedbo zadnje služ- be, naj se pošljejo na upravnishvo »Slo- venca« pod »Sobarica«. Uvaževale se bodo ponudbe takih oseb, ki so imele stalnejše službe.

Boljša deklica

ki zna kuhati in je voljna oprav- ljati tudi druga hišna dela, dobi mesto pri mali rodbini. Plača 500 K ali po dogovoru. Ponudbe treba poslati na na- slov: Ljubica Hinič, kapetana soproga, Osijek III. Crkvena ulica 21. 4470

Kožuhovino strojim

n. pr. ovčje kože, dalje srne, lisice, vse vrste kož in kože, tudi gladke bele po naročilu. — Delo solidno in brzo. — Matija Brenčič, Vrhnika št. 182, nasproti gostilne Oblak. 4460

Krasno nagrado

dam onemu, ki mi preskrbi prazno stanovanje z eno ali več sob, kuhinjo in pritliklinami. Ali me vsaj obvesti, da bo nekje primerno stanovanje iz- praznjeno do 1. jan. ali 1. febr. 1922. Stranka je mirna, dve osebi brez otrok. Zelo važno za hišne posestnike! Posredovalci niso izključeni! Cenj. ponudbe je nasloviti pod »Januar 1922« na upravo »Slovenca«. 4467

PESA za živino v večji in mali množini se pro- da. Naslov pove upravnishvo »Slovenca« pod št. 4476.

MOKO ima v zalogi trdka Kmet & Komp., Ljubljana, Gospodarska cesta 8. Zahtevajte ponudbe.

Kupujem komplet posestvo na deželi s pripadajočo hišo, oziroma dvorcem s 5 do 10 sobami za stanovanje, hlevom resp. garažo. V poštev pride oko- lica Zagreba, Karlovca ali Ljubljane. Pri posestvu mora biti toliko zemljišča, da se pokrijejo stroški vzdrževanja. — Samo pismene ponudbe pod »George II-44« na Interreklam d. d., Zagreb, Ilica 21. 4475

Najboljša 4442 IJUTOMERSKA VINA ima v zalogi trdka

Lovro Petovar, Ivanjkovci

katera ima

lastne vinograde v Jeruzalemu.

kraste, lisaše odstrani pri človeku in živalih Naftomazilo, ki je brez duha in ne maže perila. 1 lonček za 1 osebo po pošti 15 kron pri TANKOČI, lekarna Ljubljana, Slovenija.

SUKANEC

»Modene št. 24, 30, 36, 40, 50, bel in št. 30, 40, črn ima v zalogi

OSVALD DOBEIC :: LJUBLJANA 4440 Sv. Jakoba trg št. 9.

Prometni zavod za premog

d. d. v LJUBLJANI

prodaja iz slovenskih premogovnikov

velenjski, šentjanski in trboveljski premog

vseh kakovosti in v celih vagonih po originalnih cenah premogovnikov za domačo uporabo kakor tudi za industrijska podjetja in razpečava

prima čehoslovaški in angleški koks za livarne in domačo uporabo ter kovaški in črni premog

Naslov:

Prometni zavod za premog d. d. v Ljubljani, Nunska ul. 19

Poštni ček. rač. št. 11.325. Telefon št. 54.

Marijin trg št. 8.

r. z. z o. z. v LJUBLJANI.

Sprejema hranilne vloge in vloge na tekoči račun ter jih obrestuje po Hranilne vloge se izplačujejo brez odpovedi — Hranilne vloge z od- povednim rokom se obrestujejo po dogovoru.

Denarni promet v lanskem letu: 128.000.000 kron.

Trgovski krediti pod najugodnejšimi pogoji.

Jugoslovanski kreditni zavod

Podružnica v MURSKI SOBOTI in DOLNJI LENDAVI.

4 1/2 %

Čistih brez odbitka. Izvenljubljanski vlagatelj dobe poštne položnice. Izdaja čeke, nakaznice in akreditivo na vsa tu- in inozemska mesta. — Daje posojila na vknjižbo, poročstvo, vrednostne papirje in na blago, ležeče v javnih skladiščih. Jamstvena glavica 2 in pol milijona kron.

Zavod je neposredno pod državnim nadzorstvom.

Izdaja konzorcij »Slovenca«.

Odgovorni urednik Mihael Moškerc v Ljubljani.

Jugoslovanska tiskarna v Ljubljani.